

• FØROYA • SOCIAL-DEMOKRAT

FRÆLSI

JAVNAÐUR

BRÓÐURSKAPUR

Nr. 46.

Lýsingaprisur fyri litteiglu: 30 oyr. á forsiðuni,
20 oyr. á 3. og 4. síðu. Við stórra lýsingum fæst
ávastlatur í prísinum.

Tírsdag hin 15. november 1932.

Kostar kr. 1,50 fjóðringsárið + Porto. Blaðið
verður bilagt á posthúsum, brævasvarstøðum
og skrivstovuni. Telf. 143.

6. árg.

Hava vit ráð til tað?

Fyri nokrum árum síðani var eg og vitjaði ein gamlan vin og starvsbróður í einari bygð fyri norðan. Eg gisti hjá einum ungum bónda, og um kvöldið sótu vit og prátaðu um mangt og hvat.

Hann hevði verið í Noregi, og kendi sera væl víðurskiftini í hesum landi, sum á so mangan hátt er so líkt okkara egna. Bæði eru t. d. fjallalond við lítlari mold, og jarðbrúkarir har, bæði stórra og smærri, hava eitt satt baks við at fáa hetta karga land til at geva ávøkst.

Ein smábóndi har má tæsa eftir, «sum ein smíður», at út-nyttalt, sum á nakran hátt kann koma jorðini til góðar. — Hann nevndi til dømis ein bónda, sum hevði eitt fittliga stórt brúk. Sum hesin maður var úti um seg og tænsaði eftir, sum hann var pjókin! Víða hvar, heima við hús og úti á bonum, hevði hann flót standandi til at koyra alt tað í, sum kundi tjena til toð. — Umframt tað frá kriaðrum, bæði stjúki og tunt, varð savnað saman allt møgult rusk og avlop úr húsinum: söt, oska, uppvaskvatn o. s. fr. — Úti á bonum varð koyrt í flót hvor mykju-loga, hvor deyð rottu, stult sagt alt, sum nýtast kundi.

Hvussu er nú heima hjá okkum? Eru vit so pjókin og umhugsin? Gera vit nakað — ella í hvussu er nógv — við alt tað avlop, sum kundi verið til nyttu fyri okkara jorð, okkara landbrúk, um tað varð savnað saman og virkað til brúkuligt toðuevni? Og gera vit nógv nógv við alt tað ríkidomi, havið gevur okkum? **Hava vit ráð til at lata alt verða, sum tað er og hevur verið?**

Havið uttan um okkum er ríkt, og tá at aðrar, stórar, tjóðir fara við størsta partinum av hesum ríkidomi, verður tá nakað eftir, við hvørt væl. —

Stórsti parturin av tí fiski, sum okkara heimafiskiskapur gevur, verður saltaður og turkaður — og so seldur fyri luttan pris, sum tað «behagar» fiskakeyparanum at bjóða fyri hann. Av hesum verður tað lituð, fiskimaðurin fær, tí handilsmaðurin torir ikki at lata ov mikið, hann veit jú ikki, hvat hann til endan fær.

Nú eru menn fyri kortum farnir at keypa fisk frá bátum og senda hann frystan, ella koldan, niður til Onglands ella Hálends. Hetta er bæði gott og yæl, men prísurin verður tá

Partafelagið

Havnar Timburhandil

Telefon nr. 250 Tórshavn Tlgr.-Adr.: Timbur

Besti svenski viður — Kryðsfinér.

— Alt annað byggjutilfar. —

Biligastu prísir.

nakað lágur, tí eingin veit frammanundan, hvussu prísurin har verður, tá fiskurin kemur suður, og tá má ikki verða.

Kalvi hevur ikki verið nógvur, soleiðis sum á okkara ungu dogum; tá er tað til tíðir ikki so lítið komið upp á land av og á av hesum fiski, sum fólk í øðrum londum meta ógviliga høgt. Hesin kalvi er so keyptur fyri ein pris, sum sýnist okkum reiðiliga toluligur, men hvat kostar hann ikki at keypa í útheiminum, tá hann er hagarreiddur á besta hátt! — Og hvat kostar ikki okkara «first class» klippfiskur í solubúðunum — um hann kann fáast, og ikki er vavdur saman við annan fisk.

Øll tey fiskastog, vit fáa við okkara strendir, kundu uttan iv givið mangar ferðir meiri útbýti, um vit finga tey virkaði til á besta hátt, men tað einasta vit gera er, at ganga ta somu gomlu gotuna. Sjáldan siggja vit nakað til, at nakar brýtur nýggja slóð. Og um ein og annar hevur roynt, so er tað av ymsum orsøkum fallið niður fyri. — Men er tað rætt at gevast? Hvi ikki fylgja Onglands-manninum í orðinum: «Try again!»

Peningaviðurskiftini hava væl gjørt sítt, og óhapp hava verið, brotið niður fyri langar tíðir og høft nýtt verk, við tað, at hesi óhapp hava skapað misstrúgv til alt, sum kemur higaní. — Eisini er tað væl møgult, at tað ikki altíð hevur verið so, at vit hava fingið alt lagt so væl til rættis í eitt og alt, sum vit áttu.

Nú hava vit fingið — ella fáa vit — tann nýggja føroyska fiskilánshbankan, og hann verður væl ikki bert til at geva lán til orvitislig skipakeyp og til reiðararnar! Hann má uttan iv verða við í arbeiðinum fyri at byggja okkara litla land upp á ymsan hátt.

Lat so vera, at vit enn higar til Føroyar fara eina sanna mongd av eplum og øllum slegum av urtum og rötum, enn eru vit ikki komnir at siggja, at vit, um vit vilja, kunna fæða okkum við eplum og øllum urtagrøðsvokstrum, sum vit-skapsmenninir siga eiga livið í okkum og geva okkum heilsu-bót, um vit nýta tær, onganfild ov nógv. Men at vit higar til Føroyar fara mongd av fiskar-shermetik! Úr Danmark (!), úr Noregi og Svøríki fara vit higar eina rúgvu av dösium við øllum møgulum síldastogum! Vit fara stórar dösir við smáum fiskabollum, (hesum evurpinkulíttu bittlingunum, sum smæðka sum at rætta tunguna út ígjøgnum vindeygad), dösir við sleiktum seiðakneittum, laks o. s. fr. Umframt hetta royktan laks o. n. — og so allan kjotmatin. Men um hann er, kann vera, einki at siga. —

Les ávisirnar, og tú sært kunngerir um øll slog av handilstoðum, sum eru til solu, innförd uttanfrá. Hetta er gott, tað er lættfært at brúka hesi, tað, og vit kunnu vist ikki verða tey fyrri uttan; men er nú øll henda innflytingin aðrastaðni-frá neyðug? Kunna vit ikki, um vit vilja, taka ródur í hond og gera nakað fyri, at ikki allur hesin peningur fer út av Føroyum? Kundi tað ikki hugsast, at góðir menn komu saman á tal um at skapa eitt virki fyri tí fiski, sum kemur upp á land her heima hjá okkum sjálvum — ikki at forgloyma virkan av saltfiskinum — og so fyri øllum tí avlopi, sum fer á sjógv, ella hvat tað fer! «Samler de tiloversblevne Smuler, saa intel gaar til Spilde,» soleiðis ljóðar talan úti í oyðimorkini, og hetta er vísindamannatala. «Lat ikki molarnar detta á gólvið, so traðkað verður á teir,» ljóðaði til okkara heima í okkara

barnatið, og soleiðis eigur at ljóða enn. Lat okkum fáa alt tað savnað saman, sum kann verða til nyttu, alt!

Tað er ynskiligt, um hesi orð kundu fingið ein ella annan til at hugsa og fingið fleiri til at gjort eina roynd. So kundi tað endað við tí, at vit finga eitt virkiðs fyrri øllum tí, sum fer ov illa, ikki verður nógv væl nýtt, og fyrri tí sum beinleiðis fer til spillis.

Værnet om Pengesækkene.

Meðan vit í «Dimmalætting» lesa háandi orð um statsministarin og hansara politik niðri í Danmark, tilsett orð, sum skulu fáa okkum føroyingar til at minnst honum og stýri hansara ill fyrri, at tað ikki hevur fløtt upp á land hjá okkum við «bevillingum» — tí hvat traman við sambandi, tá ongar «bevillingar» eru! — skrivast í «Social Demokraten» hesi orð, sum kanska ein og annar hevur hug at lesa:

«Med Rette har Regeringen ment, at det var rimeligt, at de Medborgere i vort Samfund, som endnu er Ejere af større Kapitaler, fik Lejlighed til at bære deres Del af den Kriens Byrder, som tynger det øvrige Samfund saa haardt.

Ud fra denne fornuftige Betragtning er det, Finansminister Brønns paa ny fremsat Forslag om Ophævelse af den Lettelse i Formueskatten, Hr. Neergaard i 1927 skænkede de store Formueejere og Landets største Jordrotter. Og ligeledes fremsatte Finansministeren et Lovforslag om Skat af Renteindtægt, et Forslag, der særlig vilde ramme dem, som sidder og nyder Renterne af store Kapitaler uden at yde nogen virkelig produktiv Indsats i Samfundslivet.

Begge Lovforslag tilsigtede at skaffe Penge i Statskassen, idet det er beregnet, at de tilsammen vilde indbringe ca. 15 Mill. Kr.

Úr Suðuroy.

(Telegram til «Føroya Social-Demokrat».)

Tvøroyri, 14. novbr. 1932.

„Tjaldrið“ farið hiðani ólossað vegna mótstøðu arbeiðisgevara móti krøvum arbeiðara at hava arbeiði umborð við spæli, gerdu og lúku. Góðs, sum arbeiðisgevarar tóku í land, varð tveitt umborð aftur. Posturin kom to umborð.

om Aaret, Penge der er god Brug for til Dækning af det Underskud, som forventes paa Finansloven for indeværende Aar.

Men desværre synes de to Oppositionspartier nu at blæse Statens Økonomi et langt Stykke. Saa vel Venstres som Højres Ordforere gik mod de to nødvendige Lovforslag baade i Folketing og Landsting og var ivrigt optaget af at værne de store, fyldte Pengesække.

Nu maa man ikke tro, at der ikke længere er Kapitalister her i Landet. Saa slojt staa der da heller ikke til.

Socialdemokratiets Ordforer i Folketinget J. P. Jensen, oplyste saaledes, at efter Skatteeftningen i 1931—32, altsaa den sidst foretagne, ejede 1407 Personer her i Landet over 1/2 Mill. Kr. Af disse 1407 Personer ejede igen 326 over 1 Mill. Kr., 132 fra 2—5 Mill., 11 fra 5—10 Mill., og 2 over 10 Mill. Kr.

Det er disse rige Mennesker, som Venstre og Højre nu i denne Krisesituation, hvor saa mange Hjem trues af Sammenbrud, søger at beskytte.

Til de daarligt stillede i Samfundet har Venstre kun Besparelser, Nedskaeringer og Tilpasning, Forringelse og Svækkelse af de sociale Love.

Partiet ønsker aabenbart ogsaa at odelægge Arbejdernes Organisationer. Hr. Madsen-Mygdal har jo sagt, at hvis de faglige Organisationer blev sat ud af Spillet i to Aar, var hele Virksomheden i Gang igen.

Den gamle Hr. Neergaard, der skænkede Millionærerne »Formueskattegeven», skulde ikke have noget af at gøre denne grove Uret mod de daarligst stillede i Samfundet god igen, og oppe i Landstinget stod Venstremændene.

For at Millionærer i Byerne og Godsejere paa Landet kan slippe billigt med Hensyn til Skattebetaling, skal de Syge, de Gamle, Børn, og Indvalider og Tjenestemænd skæres ned om muligt endnu grundigere end i 1927.

Man skal lede længe efter en mere sjofel Politik end den, Højre og Venstre fører i Skatte-spørgsmaal. Og vi tvivler ikke